

of the novel «The Incas or Destruction of Peru Empire» by J. F. Marmontel with fake background details «w Lwowie, 1794» was attributed. The book-science investigation including book ornament proved that this edition was published in the printing-house of Barefoot Carmelite Friary in Berdychiv. Bibliographical specifications of 10 copies of the volumes of the edition mentioned above stored in the Ukrainian Libraries were presented in the publication.

Keywords: counterfeit edition, fake background details, printing-house of Barefoot Carmelite Friary in Berdychiv, cloistral printing-house, typographical analysis, book ornament.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.

УДК [070:021.8](100)

Юлія Шевцова,

аспірант, Харківська державна академія культури

ЦИТУВАННЯ ЗАРУБІЖНИХ БІБЛІОТЕЧНИХ ЖУРНАЛІВ УКРАЇНСЬКИМИ ФАХІВЦЯМИ

У статті подаються результати вивчення цитування українськими авторами зарубіжних бібліотечних журналів у 5 українських виданнях протягом 2010–2015 рр. Проаналізовано 5 провідних професійних видань України, які користуються попитом серед українських науковців, освітян і практиків бібліотечної галузі: «Бібліотечний вісник», «Вісник ХДАК», «Вісник Книжкової палати», «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія», «Бібліотечна планета». Встановлено, що найбільшу кількість посилань на зарубіжні видання було виявлено у публікаціях авторів журналу «Бібліотечний вісник», а найбільшу кількість процитованих назв бібліотечних журналів зарубіжних країн визначено у журналі «Вісник Книжкової палати». Визначено назви зарубіжних видань, що одночасно індексуються у найбільших наукометричних БД Scopus та Web of Science, а також рівень їх використання авторами п'яти українських журналів.

Ключові слова: зарубіжні бібліотечні журнали, професійна комунікація, цитування, наукометричні БД.

Одним із необхідних інструментів конструювання комфортного бібліотечного середовища для користувачів є професійні комунікації фахівців бібліотечної галузі. Важливу роль у системі професійних комунікацій відіграють зарубіжні бібліотечні журнали, зміст публікацій в яких дозволяє враховувати бібліотечні тенденції у провідних країнах світу; сприяє оцінюванню діяльності українських бібліотек порівняно з зарубіжними; надає можливість підвищувати рівень професійних знань і комунікацій, обмінюватися досвідом. Комунікаційні відносини, каналом яких є бібліотечний журнал, а актом комунікації – стаття, проявляються не лише через ознайомлення з публікаціями зарубіжних колег, але й через їх цитування. Тому великого значення набуває дослідження рівня використання зарубіжних бібліотечних журналів українськими фахівцями через цитування статей, що публікуються в них.

До цієї проблеми останнім часом зверталися українські науковці та дослідники інших країн. Застосування бібліометричних законів для

управління масивами журналів та значення оцінки їх впливу на забезпечення конкурентоспроможності бібліотек розкриває I. Wormell [5]. Іншим дослідником, Sei-Ching Joanna Sin, здійснено аналіз журнальних публікацій бібліотечного спрямування з точки зору географії авторів, їх співавторства, а також імпаکت-фактору бібліотечних журналів [4].

Українські періодичні видання як канал професійної документації в книжковій сфері обґрунтовує українська авторка В. Сошинська [3].

Слід зауважити, що український науковець С. Назаровець здійснив вивчення ступеня використання українськими бібліотекознавцями інтернет-публікацій відкритого доступу на основі бібліометричного моніторингу списків цитованої літератури до наукових статей у трьох провідних бібліотечних журналах за період з 2004 по 2008 роки [1]. Проте вивчення зарубіжних бібліотечних журналів з точки зору їх використання українськими фахівцями у 2010–2015 рр. не проводилося.

Тому **метою** нашого **дослідження** обрано вивчення цитування зарубіжних бібліотечних журналів у статтях українських фахівців, що опубліковані у провідних національних фахових виданнях протягом останніх п'яти років.

Аналіз цитувань є найважливішою частиною бібліометрії. Зокрема вивчення кількості звернень українських фахівців до зарубіжних публікацій дозволяє: виявити коло найцитованіших журналів інших країн; визначити кількість посилань українських авторів на публікації зарубіжних колег; встановити співвідношення у використанні зарубіжних видань порівняно з національними.

Вивчення цитування українськими вченими зарубіжних авторів здійснювалося шляхом аналізу пристатейних списків використаної літератури у 5 українських журналах протягом 2010–2015 рр., які за результатом дослідження С. Масловської [2] найчастіше використовують українські фахівці. Це: «Бібліотечний вісник» – 64 %, «Вісник Харківської державної академії культури» – 40 %, «Вісник Книжкової палати» – 39 %, «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» – 38 %, «Бібліотечна планета» – 14 %. Зазначені журнали мають універсальний характер. В них публікуються результати досліджень, проблемні статті, методологічні огляди, історичні розвідки; розкриваються актуальні проблеми розвитку бібліотечної справи, пропагується кращий національний і зарубіжний досвід, висвітлюються питання архівознавства, документознавства, книжкової й видавничої справи. До їх редакційних

колегій залучено провідних фахівців із Литви, Польщі («Бібліотечний вісник»), Німеччини, Данії («Вісник Харківської державної академії культури»), Білорусі, Росії, США («Вісник Книжкової палати»), Білорусі, Росії («Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія»).

У процесі дослідження було встановлено, що українські науковці і практики бібліотечної сфери протягом п'яти років (2010–2015), окрім українських та російських, звернулися до публікацій професійних журналів США (63), Великобританії (33), Нідерландів (13), Німеччини (8), Індії (4), Іспанії та Польщі (3), Канади, Тайваню й Австралії (2), Грузії та Ірану (1) та інших.

На перший погляд діаграма свідчить, що українські фахівці використовують значний спектр зарубіжних журналів. Але проведений аналіз дозволяє стверджувати, що їх використання порівняно з цитуванням публікацій українських та російських журналів складає від 0,1 % у журналі «Бібліотечна планета» до 9,2 % у журналі «Бібліотечний вісник». Це свідчить про недостатній рівень професійної комунікації через журнали українських бібліотечних фахівців з дослідниками інших країн.

Всього було використано 216 назв зарубіжних бібліотечних журналів у статтях українських фахівців, що були опубліковані у досліджених українських виданнях протягом 2010–2015 рр. У списках використаної літератури авторів журналу «Бібліотечний Вісник» було визначено 58 назв зарубіжних бібліотечних журналів, «Вісник Книжкової палати» – 78 назв, «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія» – 35 назв, «Вісник Харківської державної академії культури» – 30 назв, «Бібліотечна планета» – 15 назв (табл. 1).

Доречно зауважити, що найбільшу кількість посилань на зарубіжні видання було виявлено у публікаціях авторів журналу «Бібліотечний вісник», а найбільшу кількість процитованих назв бібліотечних журналів зарубіжних країн визначено у журналі «Вісник Книжкової палати».

Найактивніше українські автори використовують статті фахівців, що опубліковані у бібліотечних журналах таких провідних країн світу, як США та Велика Британія. Це зумовлено тим, що саме в цих країнах бібліотечна справа має давні традиції, динамічно розвивається та здійснюється видання значної кількості бібліотечних журналів як універсального характеру, так і тематичного спрямування.

Найбільшу кількість звернень українських бібліотечних спеціалістів і вчених до публікацій у зарубіжних професійних виданнях виявлено в

Таблиця 1

Посилання українськими авторами на зарубіжні бібліотечні журнали (2010–2015 рр.)

Країна	Кількість назв зарубіжних журналів				
	Бібліотечний вісник	Вісник Книжкової палати	Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія	Вісник ХДАК	Бібліотека планета
США	27	17	19	15	6
Велика Британія	17	9	8	7	4
Німеччина	5	3		2	1
Нідерланди	3	6	4	4	1
Польща			1		3
Іспанія	1	3			
Австралія			1	1	
Юнада		1	1		
Індія	1	3	1		
Бразилія	1				
Тайвань	1			1	
Туреччина	1				
Грузія		1			

журналі «Бібліотечний вісник» (табл. 2). Слід зазначити, що найчастіше в бібліографії українських дослідників зустрічаються посилання на видання міжнародного характеру. Серед них можна виділити «IFLA Journal» та «Library Journal». Також автори «Бібліотечного вісника» протягом 2010–2015 рр. процитували 22 рази 5 назв журналів, що видаються у Німеччині, серед них найпопулярнішим виявився журнал «Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie».

Підвищеним попитом в українських авторів користуються також такі журнали Великої Британії, як «Electronic Library», «Journal of Documentation», «Library Journal», «New Library World». Про це свідчать результати аналізу цитувань в журналі «Вісник Книжкової палати» та «Вісник

Таблиця 2

Кількість бібліотечних журналів за географічною ознакою, на які посилаються українські автори у фаховому виданні «Бібліотечний вісник»

Країна видання	2010 р.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.	2015 р.
Усього	27	10	13	5	13	10
Сполучені Штати Америки	14	6	4	2	4	3
Велика Британія	10	1	4	2	4	2
Німеччина	1		1	1	3	2
Нідерланди	1	2	3		1	1
Іспанія		1			1	
Тайвань			1			
Індія						2

Харківської державної академії культури». У першому журналі всього зафіксовано 15 звернень до публікацій бібліотечних видань Великої Британії, 21 – до журналів США, 8 – Нідерландів, 3 – Німеччини. У другому – 8 цитувань журналів Великої Британії, 17 – США, 5 – Нідерландів, 2 – Німеччини.

Варто зауважити, що дослідження українських вчених також вказують на використання в українському професійному товаристві журналів «Library Journal» та «IFLA Journal» [2].

Серед бібліотечних журналів Нідерландів підвищеним попитом в українських авторів користуються журнали, зміст яких розкриває проблеми та напрями застосування наукометрії та інфометрії: «Journal of Infometrics» та «Scientometrics». Як уже зазначалось вище, це зумовлено в першу чергу тим, що в Україні на державному рівні оцінюється внесок кожного вченого рівнем його публікацій у виданнях, що індексуються у міжнародних БД Scopus та Web of Science. Звідси зростає значення бібліометричної й наукометричної інформації для університетів стосовно даних про стан і ефективність наукових досліджень, а також для бібліотек у напрямках: розвитку міжнародного співробітництва; виконання аналітично-

прогностичних запитів користувачів; створення інформаційно-аналітичної системи бібліометричних профілей редакцій журналів, університетів, наукових установ, лабораторій, відділів та інших аспектів.

Також активно використовують українські фахівці і студенти бібліотечних факультетів міжнародний журнал «Libri», який, зокрема, періодично надходить до бібліотеки Харківської державної академії культури. За даними проведеного аналізу, публікації цього журналу було процитовано у чотирьох українських журналах за виключенням журналу «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія».

Слід зазначити, що автори журналу «Бібліотечна планета», які є здебільшого практиками, найчастіше звертаються до видань Великої Британії та Польщі. Найпопулярнішими протягом 2010–2015 рр. були журнали «Library Journal» та «Przegląd biblioteczny».

Більш відомими в українському бібліотечному товаристві є електронні журнали Ariadne та D-Lib Magazine, публікації яких використовують як практики, науковці, так і студенти. Так, до першого журналу в 5 українських виданнях виявлено 8 звернень, до другого журналу – 11. Найвища кількість посилань на публікації в зазначених журналах була здійснена аспірантами (4:6), найменша – фахівцями бібліотек (1:2).

Визначене коло зарубіжних журналів було перевірено на наявність у найбільших наукометричних БД: Scopus, та Web of Science. Слід зауважити, що українськими фахівцями здебільшого цитуються зарубіжні журнали, що індексуються в БД Scopus та Web of Science. Так, в першій БД було виявлено 66 бібліотечних журналів Великої Британії, 15 – Нідерландів, 9 – Німеччини, 4 – Франції, а у другій – 28 бібліотечних журналів Великої Британії, 5 – Нідерландів, 4 – Німеччини. Це дозволило визначити коло бібліотечних журналів, що одночасно відображають обидві БД (табл. 3).

Як ілюструють дані табл. 3, у авторів українських видань користуються попитом різні зарубіжні журнали, що одночасно індексуються у міжнародних БД Scopus та Web of Science. До журналу «Libri» звертаються автори чотирьох українських видань, крім авторів журналу «Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія». Проте використання українськими фахівцями журналів, зазначених у табл. 3, є значно нижчим, ніж зарубіжних видань, зокрема міжнародного характеру, що не індексуються провідними наукометричними базами або індексуються тільки в БД Scopus.

Загалом проведений аналіз свідчить про значне коло зарубіжних

Таблиця 3

**Цитування українськими фахівцями зарубіжних журналів,
що індексуються в БД Scopus та Web of Science**

Назва журналу	Країна	Цитування українськими авторами зарубіжних журналів (рік)				
		Бібліотечний вісник	Вісник Книжкової палати	Бібліотекознавство. Документознавство. Інформологія	Вісник ХДАК	Бібліотечна планета
Electronic Library	UK		2010, 2012			
European J. of International Systems	UK			2010		
Information Research and International Electronic J.	UK			2012		
J. of Documentation	UK		2010, 2012, 2013			
J. of Information Science	UK				2015	
J. of Knowledge Management	UK				2010	
Learned Publishing	UK	2010, 2012				
Library Hi Tech	UK			2012		
Online Information Review	UK	2012				
Serials Review	UK	2010	2015			
J. of Informetrics	NI		2015			
Scientometrics	NL	2012, 2015	2011, 2012, 2015			2015
Libri	DE	2015	2010		2012	2012
Zeitschrift für Bibliothekswesen und Bibliographie	DE	2010				

журналів, на які українські фахівці посилаються у своїх статтях, але недостатній рівень їх використання. Отже, можемо підсумувати:

- 1) загалом українські фахівці використовують бібліотечні журнали різних країн;
- 2) найчастіше українські фахівці звертаються до бібліотечних журналів США та Великої Британії;
- 3) найвищий рівень цитування зарубіжних журналів здійснюють автори публікацій у журналі «Бібліотечний вісник» та «Вісник Книжкової палати»;

4) необхідним є поглиблення професійної комунікації працівників бібліотек на засадах періодичних видань, що сприятиме зменшенню втрат інформації в умовах соціально-комунікаційних змін, здійснити вплив на підвищення рівня бібліотечної діяльності в різних країнах.

Список використаних джерел

1. Назаровець С. Бібліометричний моніторинг використання українськими бібліотекознавцями інтернет-публікацій відкритого доступу / С. А. Назаровець // Вісник Харківської державної академії культури. – 2010. – Вип. 30. – С. 104–110.
2. Масловська С. Забезпечення професійних потреб фахівців бібліотечної сфери в контексті формування бібліотекознавчих інформаційних ресурсів // Бібліотека. Наука. Комунікація: матеріали міжнар. наук. конф., Київ, 6–8 жовтня 2015. – Ч. I. – К., 2015. – С. 92–95.
3. Сошинська В. Професійна комунікація як фактор розвитку книжкової галузі: автореф. дис. ... канд. наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / В. Сошинська ; Київ. Нац. ун-т культури і мистецтв. – К., 2013. – 20 с.
4. Sei-Ching J. S. Longitudinal Trends in Internationalisation, Collaboration Types, and Citation Impact : A Bibliometric Analysis of Seven LIS Journals (1998–2008) // Journal of Library and Information Studies. – 2011. – N 9. – P. 27–49.
5. Wormell I. Informetric analysis of the international impact of scientific journals : How “international” are the international journals? // Journal of Documentation. – 1998. – 54(5). – P. 584–605.

References

1. Nazarovets, S. (2010). Bibliometrychnyi monitorynh vykorystannia ukrain-skymy biblioteko znavsiamy internet-publikatsii vidkrytoho dostupu [Bibliometric monitoring of the usage of online open access publications by Ukrainian library science specialists]. *Visnyk Kharkivskoi derzhavnoi akademii kultury*, 30, pp. 104–110 [in Ukrainian].
2. Maslovska, S. (2015). Zabezpechennia profesiinykh potreb fakhivtsiv bibliotечної sfery v konteksti formuvannia biblioteko znavchykh informatsiinykh resursiv [title translation]. *Biblioteka. Nauka. Komunikatsiia: materialy mizhnar. nauk. konf., Kyiv, 6–8 zhovtnia 2015* [Library. Science. Communication: materials of international scientific conference. Kyiv, October, 6–8, 2015], *issue 1*, pp. 92–95 [in Ukrainian].
3. Soshynska, V. (2013). *Profesiina komunikatsiia yak faktor rozvytku knyzhkovoї haluzi: avtoref. dys. ... kand. nauk iz sots. komunikatsii: 27.00.03* [Professional communication as the development factor of Book Science]. Kyiv, 20 p. [in Ukrainian].
4. Sei-Ching, J. S. (2011). Longitudinal Trends in Internationalisation, Collaboration Types, and Citation Impact: A Bibliometric Analysis of Seven LIS Journals (1998–

2008). *Journal of Library and Information Studies*, 9, pp. 27–49 [in English].

5. Wormell, I. (1998). Informetric analysis of the international impact of scientific journals: How “international” are the international journals? *Journal of Documentation*, 54(5), pp. 584–605 [in English].

Yuliia Shevtsova,

Ph.D. student, Kharkiv State Academy of Culture

Citation of Foreign LIS Journals by Ukrainian LIS Professionals

The paper presents the results of citation analysis of foreign LIS journals by Ukrainian LIS professionals in 5 Ukrainian LIS journals from 2010 to 2015. *Biblioteknyi visnyk*, *Visnyk KhDAK*, *Visnyk knyzhkovoї palaty*, *Biblioteko znavstvo*, *Dokumentoznavstvo*, *Informolohiia* and *Bibliotekna Planeta* are 5 the most popular Ukrainian LIS journals among Ukrainian LIS researchers, educators and practitioners. The highest number of citations of foreign LIS journals was found in *Biblioteknyi visnyk* and the highest number of quoted titles of foreign LIS journals was in *Visnyk knyzhkovoї palaty*. The list of foreign LIS journals indexed both in Scopus and Web of Science scientometric databases was made and the level of usage of these foreign LIS journals by Ukrainian LIS professionals in 5 Ukrainian LIS journals was found out.

Keywords: foreign LIS journals, professional communication, citation, scientometric databases.

Стаття надійшла до редакції 20.06.2017 р.